

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA MEDRESE

TEFSIR

CILJEVI

- da se učenici upoznaju, u najkraćem, sa oblastima *ulumu 'l-Kur'an*,
- da se upoznaju sa načinom nastanka ovih znanosti,
- da se posebno upoznaju sa stručnim pojmovima iz oblasti tefsira,
- da steknu sposobnost prenošenja svog znanja na mlađe generacije.

ZADACI

- razviti kod učenika sposobnost razumijevanja kur'anskih sadržaja putem metoda koje kroz ovaj predmet upoznaju;
- pobuditi u njima ljubav i čvrsto uvjerenje da je Kur'an primjenjiv u svim vremenskim i društvenim okolnostima;
- usaditi im osjećaj moralne obaveze, personalne primjene kur'anskih načela u bilo kojim uvjetima i mjestima boravka;
- prenijeti na njih sposobnost prenošenja ljubavi prema Kur'anu na mlađe kako bi i oni primjenjivali kur'anska načela i onda kada se to od njih zakonski ne traži.

Ovim ciljevima i zadacima je prilagođen i program koji se izučava u ovoj školi.

Nastavni program iz predmeta
TEFSIR
III razred
(2 sata sedmično - 70 sati godišnje)
(40 sati za obradu, 30 za ostale tipove časa)

Red. Broj	Naziv programskih sadržaja	Sati
1.	I Ulumu-i-Kur'an <ul style="list-style-type: none"> • Objava – uvodne informacije. 2 • Pojam «EVHA» u Kur'anu (vrste Objave). 2 • Definicija Kur'ana. 2 • Kur'an, imena i nazivi, sadržaj i pristupi Kur'anu. 2 • Početak objave Kur'ana. 2 • Postepenost objavljivanja. 1 • Podjela Kur'ana na sure i ajeta, podjela sura. 2 • Počeci sura i veze među surama. 2 • Šta je prvo a šta posljednje objavljeno. 2 • Mekanski i medinski ajeti. 1 • Druge podjele ajeta (muhkem, mutešabih...). 2 • Nasih-i mensuh. 2 • Sebebi-nuzul. 2 • Sedam harfova. 1 • Kiraeti, vrste, imami. 2 • Kodifikacije Kur'ana. 6 • Mudžiza Kur'ana. 5 	1
2.	II Sadržaji Kur'ana <ul style="list-style-type: none"> • Poređenja u Kur'anu. 2 • Kasas. 2 • Dijalog u Kur'anu. 2 • Zaklinjanje u Kur'anu. 2 • Tefsir – potreba za razumijevanjem Kur'ana. 1 	2
3.	III Metode tumačenja Kur'ana <ul style="list-style-type: none"> • Tumačenje Kur'ana Kur'anom. 2 • Tumačenje Kur'ana Tradicijom. 2 • Racionalno tumačenje Kur'ana. 2 • Lingvističko tumačenje Kur'ana. 1 • Stilističko tumačenje Kur'ana. 2 • Sufijsko tumačenje Kur'ana. 2 • Znanstveno tumačenje Kur'ana. 2 • Historijsko tumačenje Kur'ana. 1 • Tematsko tumačenje Kur'ana. 2 • Ostale metode tumačenja Kur'ana. 6 	2
	UKUPNO	70

METODIČKE UPUTE ZA REALIZACIJU NASTAVNOG PROGRAMA

- Ovim programom obuhvaćene su samo ključne teme oblasti ‘ulumu-l-Kur'ana i ne treba se opterećivati detaljnim pojašnjenjima i udublivanjem u zadatak temu;
- teme koje nisu ovdje obuhvaćene većim dijelom će biti obuhvaćene programom za izbornu nastavu ovog predmeta;
- preporučuje se korištenje sažetog *Priručnika* koji je rađen prema ovom programu i omogućava da se, prenošenjem na grafofoliju, nastavnik koristi grafoskopom, a koristeći računar i projektor moguće je isti sadržaj sa računara direktno prenositi na projekciono platno;
- korištenje tih mogućnosti olakšava rad, čini nastavu učenicima zanimljivijom, a pri izvedbi časa štedi vrijeme koje se može upotrijebiti za uključivanje učenika u razgovor o temi;
- priručnik sadrži i konkretne zadatke koji podstiču učenika da učini korak više od razine korištenja gotove informacije iz udžbenika;
- priručnik ne sadrži oblast metoda tumačenja Kur'ana, koju treba preuzeti iz knjige E. Karića ili A. Adilovića gdje je ta oblast dovoljno sažeto obrađena.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Završen Fakultet islamskih nauka ili njemu srodan islamski teološki fakultet

LITERATURA

1. Zijad Ljevaković, *Tefsir I*, udžbenik
2. Mehmed Handžić, *Uvod u tefsirsku i hadisku nauku*
3. Enes Karić, *Uvod u tefsirske znanosti*
4. Ahmed Adilović, *Velikani tefsirskih znanosti*
5. Sead Seljubac, *Priručnik za Tefsir I* (sažetak udžbenika Zijada Ljevakovića: *Tefsir I*.)

Nastavni program iz predmeta
TEFSIR
IV razred
 (1 sat sedmično - 30 sati godišnje)
 (20 časova za obradu, 10 za ostale tipove časa)

Red. Broj	Naziv programskih sadržaja	Sati
1.	Ibn ‘Abbas (tradicionalni tefsir)	3
2.	Ibn Kesir (tradicionalni)	3
3.	Ez-Zamahšeri (jezičko-stilistički)	3
4.	El-Bejdavi (analitički)	3
5.	Er-Razi (apologetski)	3
6.	El-Kurtubi (šerijatskopravni)	3
7.	Hakki (sufijski)	3
8.	‘Abduhu (reformistički)	3
9.	Kutb (tefsir isl. pokreta)	3
10.	Es-Sabuni (spoj različitih tefsira)	3
	UKUPNO	30

LITERATURA

Zijad Ljevaković, *Tefsir II*, udžbenik

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Završen Fakultet islamskih nauka ili njemu srodan islamski teološki fakultet

METODIČKE UPUTE ZA REALIZACIJU NASTAVNOG PROGRAMA

- Izbor kratkih tekstova iz tefsira navedenih mufessira treba napraviti i njihovu dužinu primjeriti mogućnostima generacije s kojom se radi određene školske godine.
- Pri obradi teksta treba ponuditi osnovne biografske podatke o mufessiru i njegovom tefsiru, kao i suri iz koje se tekst izdvaja.
- Poželjno je kopirati originalnu stranicu odabranog tefsira da bi učenik dobio uvid u formu teksta knjige i konkretnog izdanja.
- Kopiranje se može učiniti i na grafofoliju pa grafoskopom prenijeti na platno ili zid kako bi svi učenici istovremeno imali pred sobom tekst sve vrijeme dok se obrađuje.

- Knjigu iz koje je tekst odabran donijeti da je učenik vidi i upozna tehničke prednosti ili nedostatke određenog izdanja i dati mu uputstva kako najlakše pristupiti upoznavanju teksta.
- Tekstove odabrati tako da oni istaknu specifičnost datog tefsira i mufessira te metode kojoj pripada.

IZBORNA NASTAVA

Nastavni program iz predmeta

TEFSIR

III razred

(2 sata sedmično - 70 sati godišnje)

(40 časova za obradu, 30 za ostale tipove časa)

Red. Broj	Naziv programskih sadržaja	Sati
1.	I Nastanak i razvoj tefsira <ul style="list-style-type: none"> • Uvod i povijesni tok nauke o znanostima Kur'ana. • Smetnje u razumijevanju teksta posljednje objave. • Tefsir – te'vil. • Nastanak i razvoj nauke o tumačenju Kur'ana.	4 2 4 6
2.	II Podjela tefsira <ul style="list-style-type: none"> • Podjela tefsira. • Osnova za različite pristupe Kur'anu. • Tradicionalni tefsir. • Racionalni tefsir. • Osnovno o sektaškim pristupima tumačenju Kur'ana. • Sufijski, filozofski i pravni pristup.	7 4 12 15 8 5
3.	III Prevođenje Kur'ana <ul style="list-style-type: none"> • Prevođenje Kur'ana.	3
	UKUPNO	70

LITERATURA

Zijad Ljevaković; *Tefsir II*, udžbenik

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Završen Fakultet islamskih nauka ili njemu srodan islamski teološki fakultet

NAPOMENA

Nužno je lekcije koje se nude u udžbeniku Zijada Ljevakovića sažimati i nuditi samo osnovne informacije iz tretirane teme.

Nastavni program iz predmeta
TEFSIR
IV razred
 (2 sata sedmično - 60 godišnje)
 (40 časova za obradu, 20 za ostale tipove časa)

Red. Broj	Naziv programskih sadržaja	Sati
1.	Et-Taberi (tradicionalni tefsir)	6
2.	El-Begavi (tradicionalni)	6
3.	Es-Sujuti (tradicionalni)	6
4.	Ebu Su‘ud (jezičko-stilistički)	6
5.	En-Nesefi (analitički)	6
6.	El-Alusi (analitički)	6
7.	El-Džessas (šerijatskopravni)	6
8.	En-Nejsaburi (sufijski)	6
9.	Rešid Rida (reformistički)	6
10.	Seid Havva (tefsir islamskih pokreta)	6
	UKUPNO	60

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Završen Fakultet islamskih nauka ili njemu srodan islamski teološki fakultet

METODIČKE UPUTE ZA REALIZACIJU NASTAVNOG PROGRAMA

- Izbor kratkih tekstova iz tefsira navedenih mufessira treba napraviti i njihovu dužinu primjeriti mogućnostima generacije s kojom se radi.
- Pri obradi teksta treba ponuditi osnovne biografske podatke o mufessiru i njegovom tefsiru, kao i suri iz koje se tekst izdvaja.
- Poželjno je kopirati originalnu stranicu odabranog tefsira da bi učenik dobio uvid u formu teksta knjige i konkretnog izdanja.
- Kopiranje se može učiniti i na grafofiliju pa grafoskopom prenijeti na platno kako bi svi učenici istovremeno imali pred sobom tekst za vrijeme obrade.
- Knjigu iz koje je tekst odabran donijeti da je učenik vidi i upozna tehničke prednosti ili nedostatke određenog izdanja i dati mu uputstva kako najlakše pristupiti upoznavanju teksta.
- Tekstove odabrati tako da oni istaknu specifičnost datog tefsira i mufessira te metode kojoj pripada.